

Raport końcowy z projektu:

**SYSTEM ŚWIADCZEŃ
DLA STUDENTÓW
BEZ TAJEMNIC**

Łódź, grudzień 2022

Minister
Edukacji i Nauki

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Publikacja powstała w ramach zadania publicznego współfinansowanego ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki otrzymanych w 2022 r. w ramach konkursu "Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego".

Realizacja projektu: Fundacja Virtus Moralis

Virtus Moralis

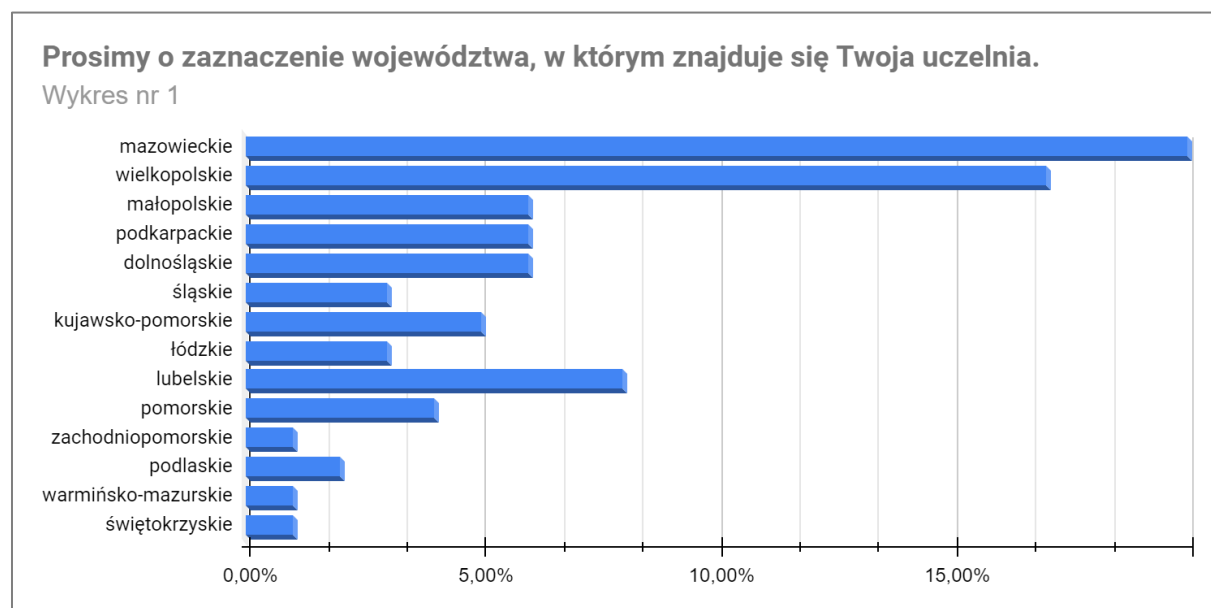
Spis treści

Część 1. Raport z badania ankietowego	2
1.1. Wprowadzenie	2
1.2. Przedstawienie i analiza odpowiedzi w zestawie pytań dla osób, które nigdy nie ubiegały się o świadczenie	4
1.3. Przedstawienie i analiza odpowiedzi w zestawie pytań zamkniętych dla osób, które ubiegały się o świadczenie lub są w trakcie ubiegania się o świadczenie po raz pierwszy ...	8
1.4. Przedstawienie i analiza odpowiedzi na pytanie otwarte o spostrzeżenia i propozycje na temat systemu świadczeń	17
1.5. Wnioski	23
Część 2. Analiza regulaminów świadczeń	26
2.1. Wprowadzenie	26
2.2. Regulaminy świadczeń a ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce	26
2.3. Powoływanie, skład i funkcjonowanie Komisji Stypendialnej i Odwoławczej Komisji Stypendialnej	27
2.4. Tryb ustalania wysokości świadczeń	28
2.5. Terminy oraz sposób składania wniosków o przyznanie świadczeń	28
2.6. Ograniczenie możliwości przyznania świadczeń.....	29
2.7. Stypendium socjalne.....	29
2.8. Stypendium dla osób niepełnosprawnych.....	30
2.9. Stypendium rektora.....	30
2.10. Zapomoga	31
2.11. Postępowanie odwoławcze	32
2.12. Zasady i tryb przyznawania miejsc w domach studenckich	32
2.13. Podsumowanie	32

Część 1. Raport z badania ankietowego

1.1. Wprowadzenie

Możliwość ubiegania się o świadczenia pomocy materialnej to jedno z podstawowych praw przysługujących studentom polskich uczelni wyższych. Uczelnie zazwyczaj dysponują rozbudowanym aparatem administracyjnym właściwym do spraw dotyczących pomocy materialnej. Nie zmienia to jednak faktu, że jest to zagadnienie często problematyczne i skomplikowane, nie tylko dla osób rozdysponowujących świadczenia, ale przede wszystkim dla osób z nich korzystających. Aby realnie ocenić funkcjonowanie systemu świadczeń na polskich uczelniach wyższych, w ramach projektu "System świadczeń dla studentów bez tajemnic" przeprowadzono badanie opinii wśród środowiska studenckiego. Badanie skierowano do studentów wszystkich polskich uczelni wyższych, bez względu na rodzaj czy status uczelni. Ankieta badawcza była dostępna dla studentów uczelni z wszystkich województw, a udział studentów z poszczególnych regionów prezentuje wykres nr 1. Najwięcej respondentów reprezentowało uczelnie z województwa mazowieckiego (24,1%) oraz z województwa wielkopolskiego (20,5%). Szczegółowy podział przedstawia poniższy wykres.

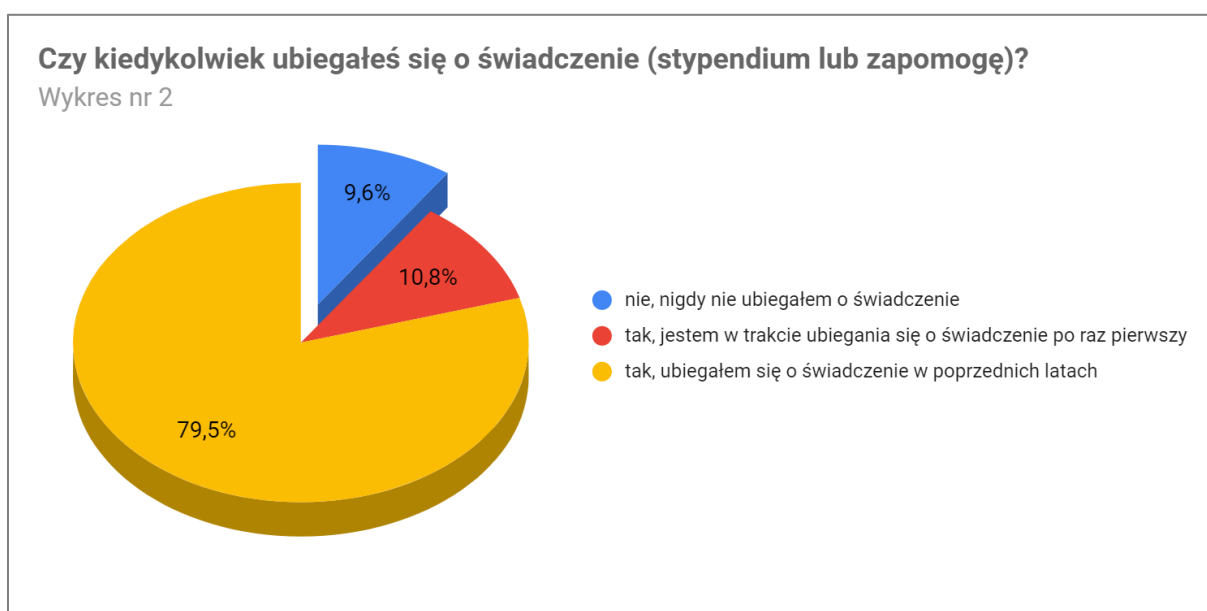

W związku z tym, iż system świadczeń na polskich uczelniach wyższych jest w zasadzie jednolity, gdyż opiera się na identycznej podstawie prawnej, to grupę respondentów, którzy wzięli udział w badaniu uznaje się za grupę wystarczająco zróżnicowaną, aby mogła ona reprezentować polskie środowisko studenckie w przedmiotowym temacie.

Pierwszym pytaniem właściwym, wprowadzającym do badania, było pytanie konieczne do podziału ankietowanych na dwie grupy:

- grupę osób, które ubiegały się o świadczenie (stypendium lub zapomogę) lub są w trakcie ubiegania się o świadczenie po raz pierwszy,
- grupę osób, które nigdy nie ubiegały się o świadczenie.

Ponad 90% uczestników badania odpowiedziało, że ubiegało się o świadczenie – 79,5% ubiegało się w poprzednich latach, a 10,8% było w trakcie ubiegania się o świadczenie po raz pierwszy. W badaniu wzięło udział 9,6% respondentów, którzy nigdy nie ubiegali się o świadczenie (por. wykres nr 2).

Udzielona odpowiedź na pytanie „Czy kiedykolwiek ubiegałeś się o świadczenie (stypendium lub zapomogę)?” przekierowywała ankietowanych do dedykowanego danej grupie zestawu pytań.

Dalsza analiza wyników przeprowadzonego badania ankietowego została podzielona na dwie grupy:

- analizę odpowiedzi osób, które nigdy nie ubiegały się o świadczenie,
- analizę odpowiedzi osób, które ubiegały się lub są w trakcie ubiegania się o świadczenie.

1.2. Przedstawienie i analiza odpowiedzi w zestawie pytań dla osób, które nigdy nie ubiegały się o świadczenie

Zestaw pytań dla osób, które nigdy nie ubiegały się o świadczenie, składał się z 4 pytań zamkniętych oraz jednego pytania otwartego, na które odpowiedź była dobrowolna. Pierwsze pytanie w zestawie pytań dla osób, które nigdy nie ubiegały się o świadczenie brzmiało **„Dlaczego nigdy nie ubiegałeś się o świadczenie?”**. Możliwe odpowiedzi na to pytanie:

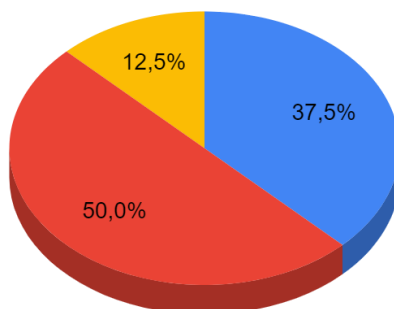
- znam zasady przyznawania świadczeń i nie spełniałem kryteriów,
- nie znam zasad przyznawania świadczeń, nie interesowałem się tym,
- słyszałem, że proces jest skomplikowany a ja nie potrzebuję/nie chce mi się ubiegać o świadczenie,
- wysokość świadczeń nie zachęca mnie do ubiegania się o świadczenia,
- żadne z powyższych.

Odpowiedzi udzielone na powyższe pytanie przedstawia wykres nr 3. Jak widać poniżej, 37,5% ankietowanych odpowiedziało, że zna zasady przyznawania świadczeń, jednak nie spełniało kryteriów umożliwiających ubieganie się o świadczenie. 12,5% ankietowanych przyznało, że słyszało, że proces ubiegania się o świadczenie jest skomplikowany i nie potrzebują lub nie chcą ubiegać się o świadczenie. Żaden z ankietowanych nie wybrał odpowiedzi „nie znam zasad przyznawania świadczeń, nie interesowałem się tym” oraz odpowiedzi „wysokość świadczeń nie zachęca mnie do ubiegania się o świadczenia”. Natomiast 50% osób, z grupy nieubiegających się o świadczenie, nie podało powodu wybierając odpowiedź „żadne z powyższych”.

Dlaczego nigdy nie ubiegałeś się o świadczenie?

Wykres nr 3

● znam zasady przyznawania świadczeń i nie spełniałem kryteriów
● żadne z powyższych ● słyszałem, że proces jest skomplikowany a ja nie potrzebuję/nie chce mi się się ubiegać o świadcze...

Kolejne pytanie dla osób nigdy nie ubiegających się o świadczenie brzmiało: „**Czy wiesz, gdzie znaleźć informacje dotyczące systemu udzielania świadczeń na Twojej uczelni i czy są one według Ciebie przedstawione w sposób zrozumiały?**”. Możliwe odpowiedzi na to pytanie:

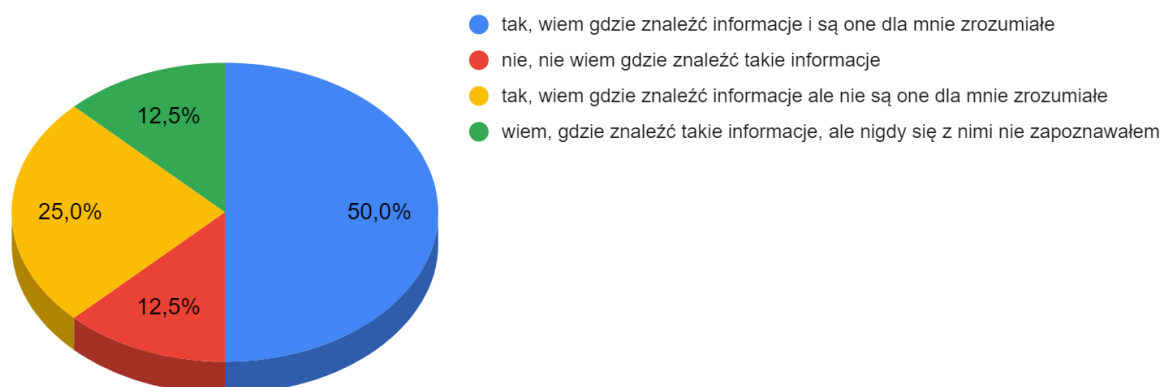
- tak, wiem gdzie znaleźć informacje i są one dla mnie zrozumiałe,
- tak, wiem gdzie znaleźć informacje ale nie są one dla mnie zrozumiałe,
- nie, nie wiem gdzie znaleźć takie informacje,
- wiem, gdzie znaleźć takie informacje, ale nigdy się z nimi nie zapoznawałem.

Według pozyskanych danych, 50% respondentów z tej grupy odpowiedziało, że wie, gdzie znaleźć takie informacje i że są one dla nich zrozumiałe. Kolejno 25% respondentów potwierdziło, że wie, gdzie znaleźć takie informacje, jednak nie są one dla nich zrozumiałe. Natomiast 12,5% respondentów przyznało, że nie wie gdzie znaleźć takie informacje, a kolejne 12,5% respondentów wybrało odpowiedź „wiem, gdzie znaleźć takie informacje, ale nigdy się z nimi nie zapoznawałem”. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na powyższe pytanie prezentuje wykres nr 4.

Czy wiesz, gdzie znaleźć informacje dotyczące systemu udzielania świadczeń na Twojej uczelni i czy są one według Ciebie przedstawione w sposób zrozumiały?

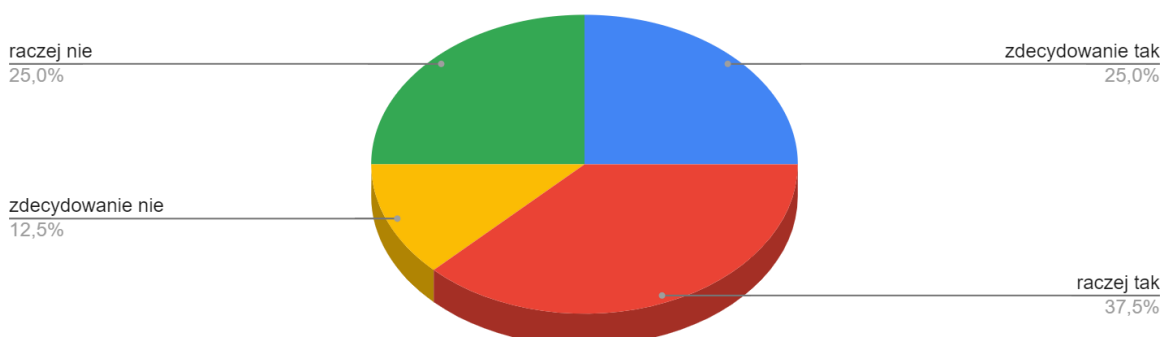
Wykres nr 4

Następne pytanie zadane respondentom, którzy nigdy nie ubiegali się o świadczenie brzmiało: „**Czy wiesz, o jakie świadczenia pomocy materialnej można ubiegać się na Twojej uczelni?**”. 62,5% respondentów potwierdziło, że wie, o jakie świadczenia można się ubiegać na ich uczelni. 37,5% respondentów przyznało że, nie wie, o jakie świadczenia można się ubiegać na ich uczelni. Wspomniane odpowiedzi zostały podzielone według stopnia przekonania respondenta o wybieranej odpowiedzi. Szczegółowy podział odpowiedzi przedstawia wykres nr 5.

Czy wiesz, o jakie świadczenia pomocy materialnej można ubiegać się na Twojej uczelni?

Wykres nr 5

Respondentom z grupy osób nigdy nie ubiegających się o świadczenie zadano również pytanie o znajomość zasad przyznawania zapomóg, ze względu na charakter tego świadczenia. Pytanie brzmiało: „**Czy znasz zasady przyznawania zapomóg, o które może ubiegać się każdy student, który znajdzie się w trudnej sytuacji życiowej?**”. Możliwe odpowiedzi na to pytanie:

- słyszałem o tym, ale nie znam zasad,
- nigdy o tym nie słyszałem,
- znam zasady ale nigdy nie znalazłem się w takiej sytuacji, aby starać się o to świadczenie.

50% uczestników badania potwierdziło, że słyszało o takiej możliwości, jednak nie zna zasad. 12,5% nigdy o tym nie słyszało, a tylko 37,5% respondentów zna zasady, ale nigdy nie znalazło się w takiej sytuacji, aby starać się o świadczenie. Odpowiedzi na to pytanie obrazuje wykres nr 6.

Ostatnie pytanie zadane tej grupie było pytaniem otwartym: „**Czy masz własne spostrzeżenia/propozycje na temat systemu udzielania świadczeń pomocy materialnej na Twojej uczelni? Jeśli tak, opisz je krótko**”. Odpowiedź na to pytanie nie była wymagana. W grupie osób nigdy nie ubiegających się o świadczenie uzyskano na nie jedną odpowiedź. Ankietowany sugeruje, że konieczne jest uproszczenie wyliczania dochodu do stypendium socjalnego. Pozostaje pytanie, na ile skomplikowanie

wyliczania dochodu jest zniechęcające lub utrudniające studentom ubieganie się o świadczenia.

W pierwszym pytaniu dla grupy osób nigdy nie ubiegających się o świadczenie, 50% ankietowanych nie przedstawiło powodu zbieżnego z zaproponowanymi odpowiedziami, wskazując odpowiedź „żadne z powyższych”. Prawdopodobnie byli to studenci, którzy nie potrzebują lub nie kwalifikują się do otrzymywania świadczeń i nie mieli nigdy potrzeby zapoznawania się z zasadami ich przyznawania. Z obserwacji środowiska studenckiego jasno wynika, że zawsze, na każdym roczniku znajdują się studenci, którzy wykazują zupełny brak zainteresowania zarówno systemem świadczeń, jak i innymi aspektami życia studenckiego. Z drugiej strony, patrząc na odpowiedzi na kolejne pytanie, przedstawione na wykresie nr 4, rzuca się 25% respondentów z grupy nieubiegających się o świadczenia, którzy deklarują, że wiedzą, gdzie znaleźć informacje, jednak te informacje są dla nich niezrozumiałe. O ile znajomość zasad i niespełnianie warunków czy nawet brak zainteresowania jest sytuacją normalną, o tyle brak zrozumiałości zasad i rozpatrywanie tego jako czynnik zniechęcający jest sytuacją niewłaściwą, która nie powinna mieć miejsca w dobrze funkcjonującym systemie świadczeń.

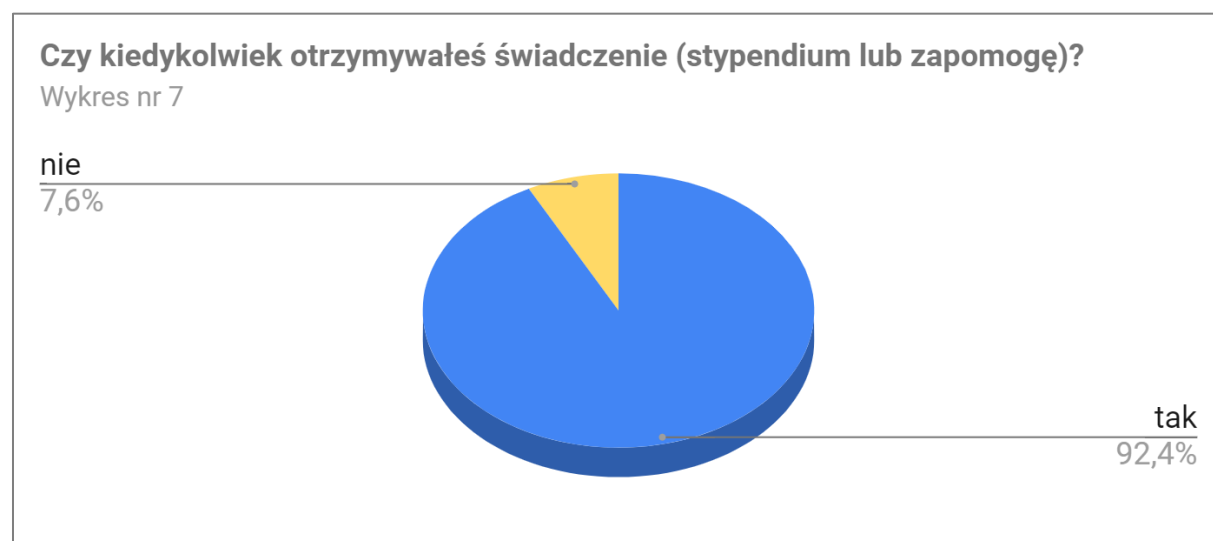
Odpowiedzi na kolejne pytanie, zaprezentowane na wykresie nr 5, prezentują następane istotne informacje. 37,5% uczestników badania w grupie nieubiegających się o świadczenia nie wie, o jakie świadczenia może się ubiegać. Natomiast 12,5% osób z tej grupy nie posiada wiedzy o dostępności chociażby zapomóg.

1.3. Przedstawienie i analiza odpowiedzi w zestawie pytań zamkniętych dla osób, które ubiegały się o świadczenie lub są w trakcie ubiegania się o świadczenie po raz pierwszy

Zestaw pytań dla osób, które ubiegały się o świadczenie lub były w trakcie ubiegania się o świadczenie, składał się z 11 pytań zamkniętych oraz jednego pytania otwartego. Pierwsze pytanie w zestawie dla osób, które ubiegały się o świadczenie, miało na celu ustalenie, jaka część tych osób otrzymywała świadczenie („**Czy kiedykolwiek**

otrzymywałś świadczenie (stypendium lub zapomogę?)”). Z uwagi na to, że osoby, które ubiegały się o świadczenie po raz pierwszy, w trakcie realizacji badania dopiero oczekiwało na decyzje o przyznaniu świadczeń, to odpowiedzi tych osób nie brano pod uwagę przy zaprezentowaniu poniższych danych. Poniższe wartości dotyczą więc osób, które ubiegały się o świadczenie w poprzednich latach (por. wykres nr 2). Zgodnie z przedstawionymi danymi, spośród grupy osób ubiegających się o świadczenie w poprzednich latach, 92,4% respondentów otrzymywało świadczenie.

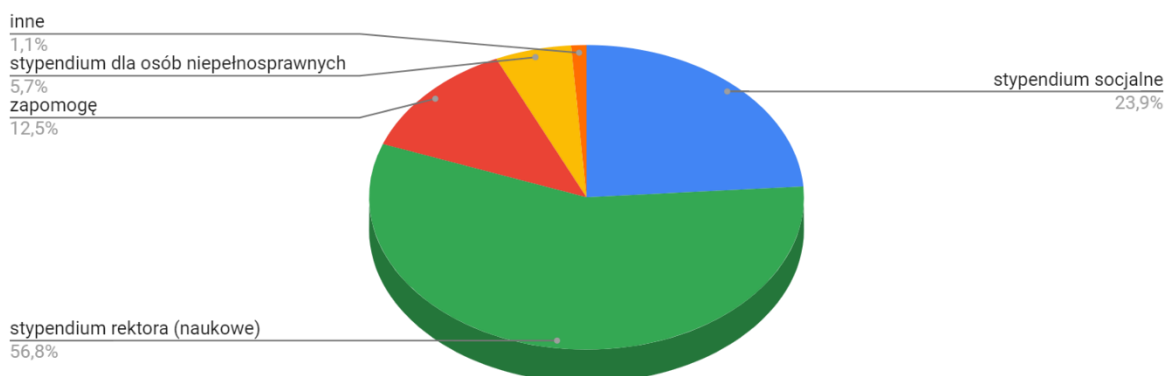

Uczestników badania, którzy otrzymywali świadczenia, zapytano o rodzaj otrzymywanych świadczeń („Jeśli tak, jakiego rodzaju świadczenie/świadczenia otrzymywałeś?”). Respondenci zaznaczali wybrane odpowiedzi, mając możliwość wielokrotnego wyboru. Analiza odpowiedzi (wykres nr 8) wskazuje, że najczęściej otrzymywanym świadczeniem w grupie respondentów było stypendium rektora/naukowe (56,8 %) oraz stypendium socjalne (23,9%). Rzadziej wymieniano zapomogę (12,5%) oraz stypendium dla osób niepełnosprawnych (5,7%).

Jeśli tak, jakiego rodzaju świadczenie/świadczenia otrzymywałeś?

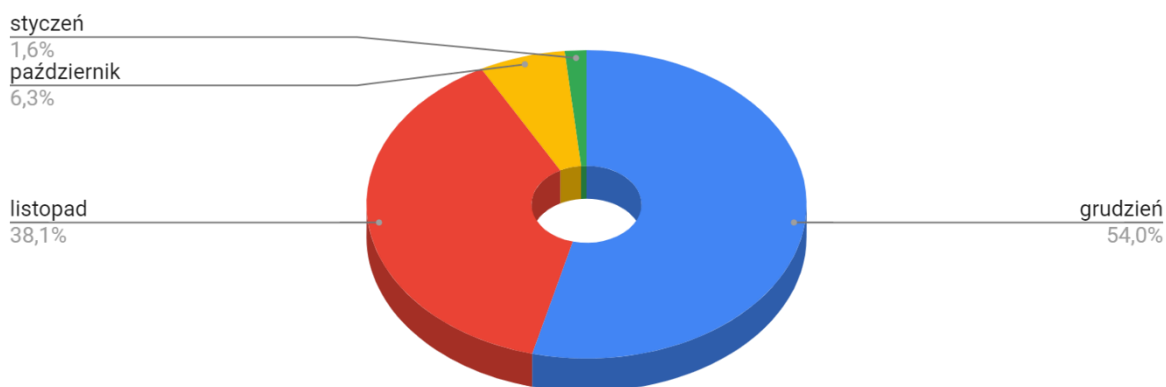
Wykres nr 8

Kolejne pytanie zadane ankietowanym miało na celu określenie, w którym miesiącu najczęściej wypłacana jest pierwsza transza stypendium. Analizując odpowiedzi na to pytanie należy wiedzieć, że wnioski o przyznanie stypendium składa się zwykle już od początku października. W odpowiedzi na pytanie „**W którym miesiącu semestru zimowego była/jest wypłacana pierwsza transza stypendium?**”, ponad połowa ankietowanych wskazała miesiąc grudzień (54% odpowiedzi). Drugim, najczęściej wybieranym miesiącem był listopad (38,1% odpowiedzi). Odpowiedzi przedstawia wykres nr 9.

W którym miesiącu semestru zimowego była/jest wypłacana pierwsza transza stypendium?

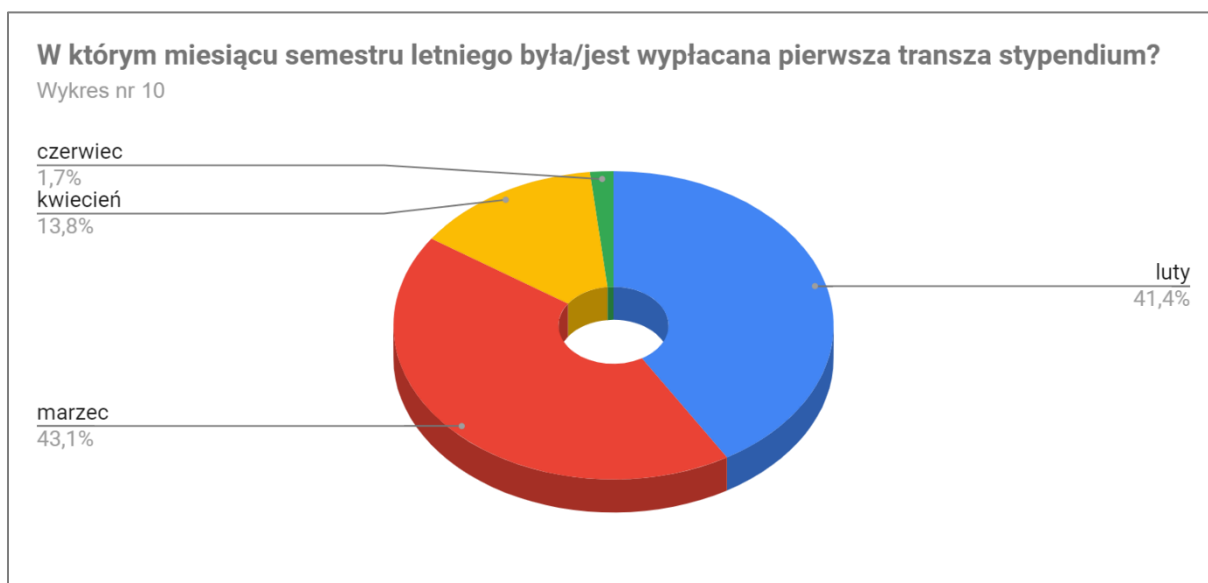
Wykres nr 9

Wypłacanie pierwszej transzy w październiku zdarzało się tylko w 6,3% przypadków. 1,6% respondentów odpowiedziało, że pierwsza transza stypendium była/jest wypłacana w styczniu.

Respondentom zadano analogiczne pytanie dotyczące tym razem semestru letniego: „**W którym miesiącu semestru letniego była/jest wypłacana pierwsza transza stypendium?**”. Biorąc pod uwagę, że wnioski o stypendium składane są zwykle na przełomie stycznia/lutego, w semestrze letnim sytuacja przedstawia się trochę lepiej, co prezentuje wykres nr 10. Pierwszy miesiąc semestru letniego, czyli luty, wskazuje 41,4% ankietowanych. Drugi miesiąc semestru letniego, marzec, był wybierany podobnie często (43,1% odpowiedzi). Pierwsza transza stypendium w semestrze letnim była/jest wypłacana w kwietniu w według 13,8% odpowiedzi oraz w czerwcu według 1,7% odpowiedzi.

Na etapie konstruowania badania ankietowego zwrócono uwagę, że często zgłaszanym przez studentów problemem, jest brak możliwości ubiegania się o stypendium w formie całościowo elektronicznej, za pomocą dedykowanego systemu, który pozwalałby przeprowadzić ten proces w całości w sposób zautomatyzowany. Postanowiono zapytać o to uczestników badania i w tym celu sformułowano pytanie: „**Czy proces ubiegania się o świadczenia pomocy materialnej na Twojej uczelni jest/może być w całości realizowany w wersji elektronicznej?**”. Możliwe odpowiedzi na to pytanie:

- tak, cały proces odbywa się za pośrednictwem komunikacji elektronicznej,

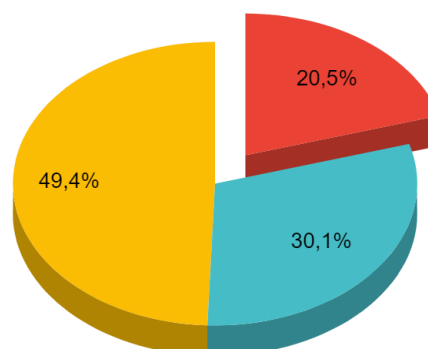
- nie, dokumenty można przygotować w formie elektronicznej, ale należy złożyć osobiście,
- nie, dokumenty należy przygotować i złożyć w formie tradycyjnej.

Odpowiedzi respondentów przedstawia wykres nr 11. Według pozyskanych danych, tylko 1/5 respondentów (20,5% odpowiedzi) odpowiedziało, że na ich uczelniach cały proces odbywa się za pośrednictwem komunikacji elektronicznej. Prawie połowa (49,4%) respondentów wskazała odpowiedź „nie, dokumenty można przygotować w formie elektronicznej, ale należy złożyć osobiście”. Natomiast prawie 1/3 respondentów, dokładnie 30,1%, wskazało odpowiedź, że dokumenty należy przygotować i złożyć w formie tradycyjnej.

Czy proces ubiegania się o świadczenia pomocy materialnej na Twojej uczelni jest/może być w całości realizowany w wersji elektronicznej?

Wykres nr 11

- tak, cały proces odbywa się za pośrednictwem komunikacji elektronicznej
- nie, dokumenty należy przygotować i złożyć w formie tradycyjnej
- nie, dokumenty można przygotować w formie elektronicznej, ale należy złożyć osobiście

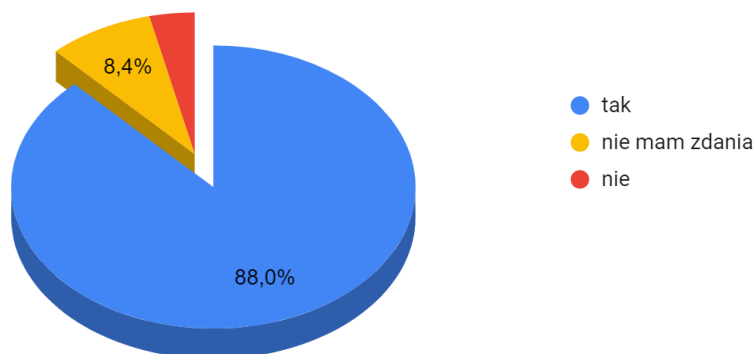

Aby mieć pełen pogląd na wspomnianą wcześniej kwestię możliwości ubiegania się o świadczenia w formie elektronicznej, zapytano uczestników badania, czy taka możliwość jest im potrzebna. Pytanie sformułowano w sposób następujący: **„Czy Twoim zdaniem system ubiegania się o świadczenia pomocy materialnej powinien być w całości zautomatyzowany i umożliwiać składanie wniosków w formie elektronicznej?”**. Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawia wykres nr 12. Zdecydowana większość respondentów, dokładnie 88%, wybrała odpowiedź „tak”. Tylko 3,6% respondentów wybrało odpowiedź „nie”, a 8,4% nie ma zdania na ten temat.

Czy Twoim zdaniem system ubiegania się o świadczenia pomocy materialnej powinien być w całości zautomatyzowany i umożliwiać składanie wniosków w formie elektronicznej?

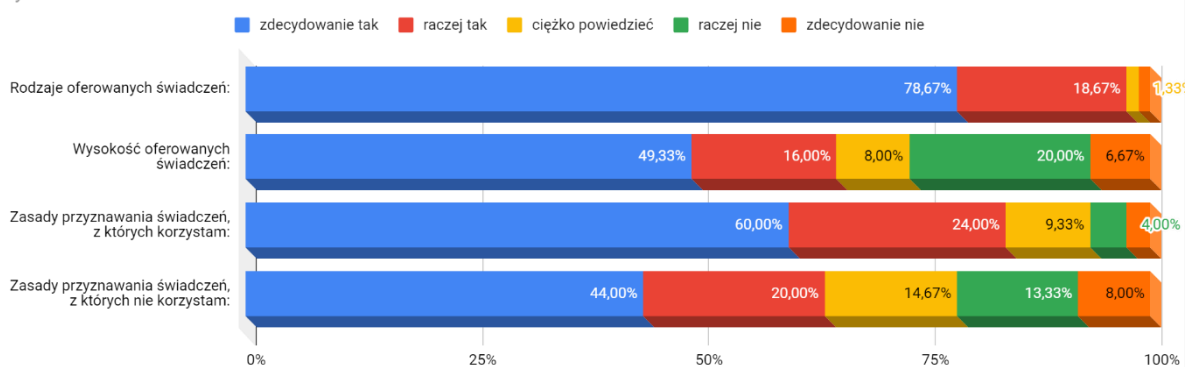
Wykres nr 12

Kolejne pytanie zadane grupie respondentów, którzy ubiegali się o świadczenie, miało na celu określić poziom ich wiedzy na temat: rodzajów oferowanych świadczeń, wysokości oferowanych świadczeń, zasad przyznawania świadczeń, z których korzystają oraz zasad przyznawania świadczeń, z których nie korzystają. Odpowiedzi na pytanie „**Czy znane Ci są poniższe zagadnienia dotyczące systemu świadczeń na Twojej uczelni?**” wybierano według skali: zdecydowanie tak, raczej tak, ciężko powiedzieć, raczej nie, zdecydowanie nie. Wyniki prezentuje wykres nr 13.

Czy znane Ci są poniższe zagadnienia dotyczące systemu świadczeń na Twojej uczelni?

Wykres nr 13

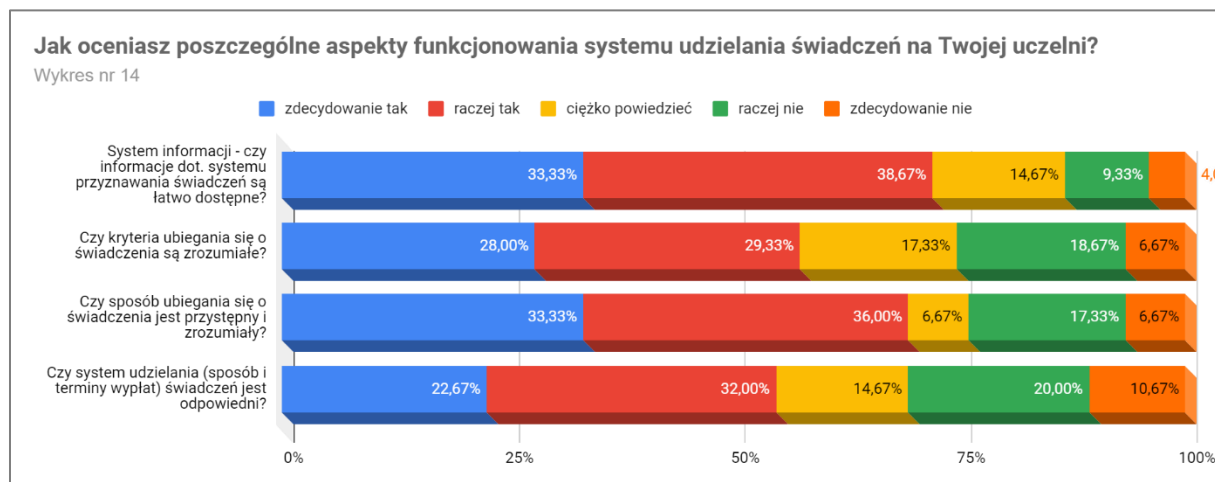
Analizując uzyskane odpowiedzi należy stwierdzić, że wiedza na temat rodzajów oferowanych świadczeń jest na wysokim poziomie w grupie respondentów. Zdecydowana większość uczestników badania odpowiedziała na pytanie twierdząco – 78,67% respondentów wybrało odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 18,67%

respondentów wybrało odpowiedź „raczej tak”. Wiedza na temat wysokości oferowanych świadczeń prezentuje się słabiej, odpowiedzi twierdzące wybrało 65,33% respondentów – 49,33% wybrało odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 16% odpowiedź „raczej tak”. Natomiast 26,67 % respondentów wybrało odpowiedzi przeczące – 20% wybrało odpowiedź „raczej nie”, a 6,67% odpowiedź „zdecydowanie nie”. Znajomość zasad przyznawania świadczeń, z których korzystają respondenci, została potwierdzona przez 84% respondentów, natomiast znajomość świadczeń, z których nie korzystają została potwierdzona przez 64% respondentów.

W kolejnym pytaniu zapytano respondentów o ocenę poszczególnych aspektów funkcjonowania systemu udzielania świadczeń. Odpowiedzi na to pytanie prezentuje wykres nr 14:

- **System informacji – czy informacje dot. systemu przyznawania świadczeń są łatwo dostępne?** – 72,0% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej („zdecydowanie tak” i „raczej tak”), 13,33% udzieliło odpowiedzi przeczącej („raczej nie”, „zdecydowanie nie”), 14,67% respondentów wybrało odpowiedź „ciężko powiedzieć”.
- **Czy kryteria ubiegania się o świadczenia są zrozumiałe?** – 57,33% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej, 25,34% udzieliło odpowiedzi przeczącej, 17,33% respondentów wybrało odpowiedź „ciężko powiedzieć”.
- **Czy sposób ubiegania się o świadczenia jest przystępny i zrozumiały?** – 69,33% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej, 24,0% udzieliło odpowiedzi przeczącej, 6,67% respondentów wybrało odpowiedź „ciężko powiedzieć”.
- **Czy system udzielania (sposób i terminy wypłat) świadczeń jest odpowiedni?** – 54,67% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej, 30,67% udzieliło odpowiedzi przeczącej, 14,67% respondentów wybrało odpowiedź „ciężko powiedzieć”.

Następnie zapytano, które aspekty systemu udzielania świadczeń stypendialnych powinno się poprawić/zmienić. Obszary poddane ocenie w tym pytaniu były następujące:

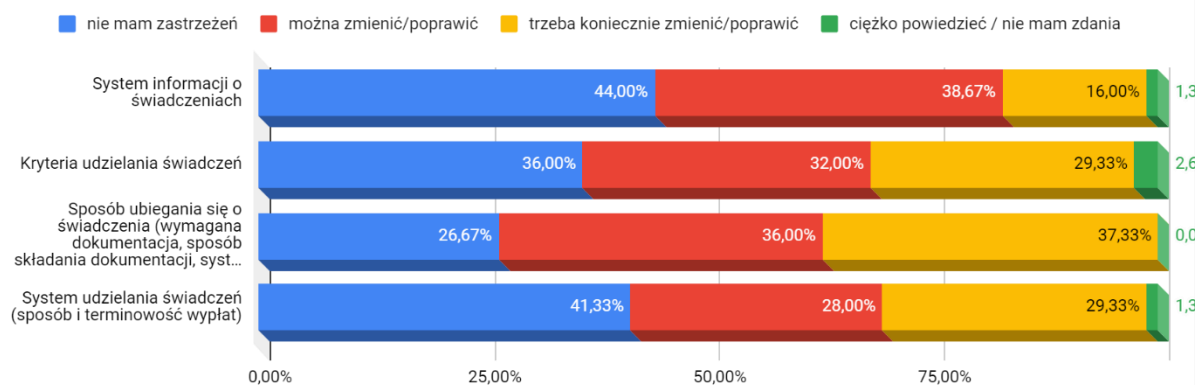
- system informacji o świadczeniach,
- kryteria udzielania świadczeń,
- sposób ubiegania się o świadczenia (wymagana dokumentacja, sposób składania dokumentacji, system komunikacji),
- system udzielania świadczeń (sposób i terminowość wypłat).

Odpowiedzi prezentuje wykres nr 15. Warto zauważyć, że w porównaniu do poprzedniego pytania, znacznie zmalała liczba odpowiedzi „ciężko powiedzieć/nie mam zdania”. Respondenci częściej wybierali jedną z odpowiedzi: „nie mam zastrzeżeń”, „można zmienić/poprawić”, „trzeba koniecznie zmienić/poprawić”. Według poniższego zestawienia, obszarem, który najczęściej wskazywano jako ten, który należy zmienić/poprawić, jest sposób ubiegania się o świadczenia.

Które aspekty systemu udzielania świadczeń stypendialnych powinno się Twoim zdaniem poprawić/zmienić?

Wykres nr 15

Przedostatnie pytanie zamknięte miało na celu określenie zdania respondentów na temat wysokości świadczeń. Pytanie sformułowano następująco: „**Czy wysokość poszczególnych świadczeń jest według Ciebie odpowiednia?**”. Odpowiedzi zaprezentowane na wykresie nr 16 rozkładają się na trzy, zbliżone ilościowo grupy:

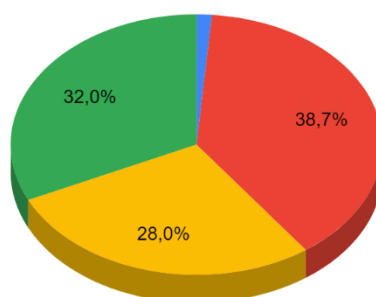
- 38,7% respondentów wybrało odpowiedź „świadczenia są adekwatne”,
- 28,0% respondentów wybrało odpowiedź „świadczenia są nieznacznie za niskie”,
- 32,0% respondentów wybrało odpowiedź „świadczenia są zdecydowanie za niskie”.

Tylko 1,3% respondentów wybrało odpowiedź „świadczenia są nieznacznie za wysokie”.

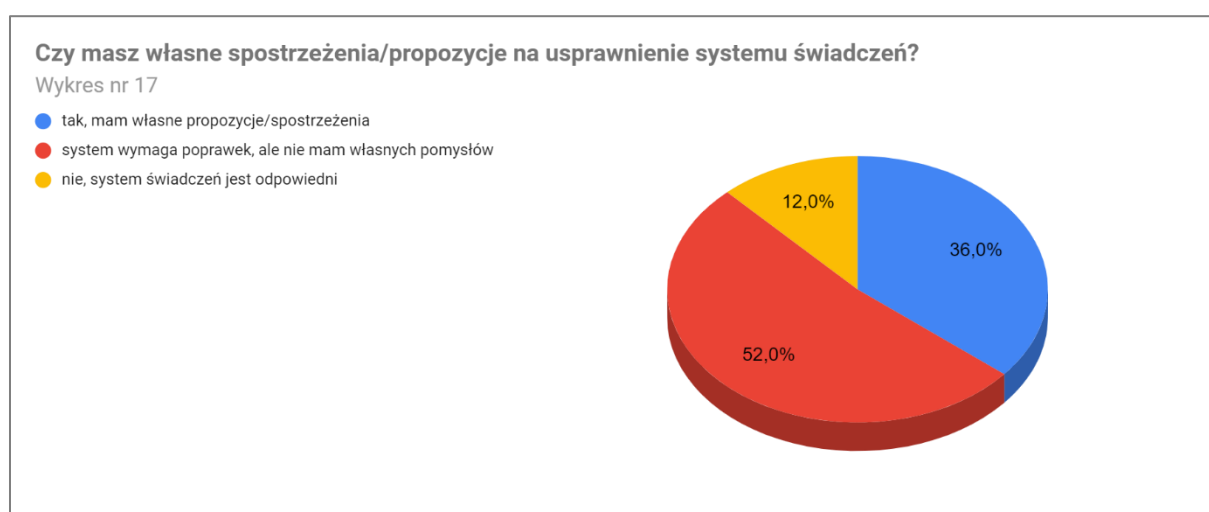
Czy wysokość poszczególnych świadczeń jest według Ciebie odpowiednia?

Wykres nr 16

- świadczenia są nieznacznie za wysokie,
- świadczenia są adekwatne
- świadczenia są nieznacznie za niskie
- świadczenia są zdecydowanie za niskie

Ostatnie pytanie zamknięte dla tej grupy, było wprowadzeniem do pytanie otwartego o spostrzeżenia lub sugestie respondentów na temat systemu przyznawania świadczeń. 36,1% zaznaczyło, że ma własne propozycje/spostrzeżenia i udzieliło odpowiedzi otwartych. 51,8 % respondentów stwierdziło, że system wymaga poprawek, jednak nie mają własnych pomysłów na jego usprawnienie. Tylko 12% respondentów oceniło, że nie ma własnych spostrzeżeń i propozycji, ponieważ system świadczeń jest odpowiedni. Odpowiedzi na pytanie: „**Czy masz własne spostrzeżenia/propozycje na usprawnienie systemu świadczeń?**” prezentuje wykres nr 17.

1.4. Przedstawienie i analiza odpowiedzi na pytanie otwarte o spostrzeżenia i propozycje na temat systemu świadczeń

W celu uporządkowania odpowiedzi respondentów na pytanie otwarte, podzielono je na odpowiedzi będące spostrzeżeniami oraz na odpowiedzi, które zawierały konkretne propozycje usprawnienia systemu świadczeń stypendialnych. Wszystkie odpowiedzi przeanalizowano i przeformułowano w sposób utrzymujący pierwotny sens, a jednocześnie będący właściwym dla powagi niniejszego raportu. Poniższe zestawienie prezentuje cały przekrój odpowiedzi respondentów. Odpowiedzi powtarzające się, mające zbliżony charakter i poruszające identyczne kwestie, połączono w zbiorcze punkty. Część odpowiedzi opatrzone komentarzem, który uzupełnia ich zrozumienie.

Spostrzeżenia respondentów dotyczące systemu świadczeń stypendialnych wykazane w przedmiotowym badaniu:

Procedury ubiegania się o świadczenia są zbyt skomplikowane. Jeden z respondentów przyznaje, że nie otrzymał stypendium socjalnego ze względu na „papierologię”. Inny z respondentów zwraca uwagę na sytuacje, kiedy to odrzuca się wniosek ze względu na „złą czcionkę w nagłówku, pomimo zgodności treści z templatką”. Pojawiła się również opinia, że ubieganie się o stypendium socjalne wymaga zbyt wielu dokumentów i jest przez to utrudnione oraz czasochłonne.

Dostęp do informacji o zasadach ubiegania się o świadczenia, o wysokości świadczeń itp. jest ograniczony lub utrudniony. W szczególności zwrócono uwagę, że informacje dotyczące przyznawania zapomóg są mało rozpowszechnione, wiele studentów nawet nie zdaje sobie sprawy z możliwości ubiegania się o takie świadczenie.

Komentarz: Jednocześnie, system informacji o świadczeniach został stosunkowo dobrze oceniony przez respondentów (por. wykres nr 14).

Zasady przyznawania zapomóg są za bardzo ogólne, a jednocześnie zbyt uznaniowe i zbyt mocno podlegają swobodnej interpretacji członków komisji stypendialnej. Jeden z respondentów przywołuje sytuację, kiedy to nie otrzymał zapomogi, mimo że znajdował się w sytuacji utrudniającej normalne funkcjonowanie, jednak nie mieściła się ona w ramach przyjętych przez komisję stypendialną.

Przesłanki do ubiegania się o status samodzielności finansowej studenta powinny mieć szerszy zakres, niż ten określony w ustawie.

Komentarz: Nie zaproponowano jednak, o jakie konkretne przypadki należałoby rozszerzyć zapisy ustawy.

Jedno stypendium, a tym samym jeden ranking dla uczniów za wyniki sportowe oraz naukowe jest dyskryminujące dla osób z wysokimi wynikami w nauce.

Komentarz: Respondent wyraźnie zwraca uwagę, że osiągnięcia sportowe nie powinny mieć tej samej wagi, co osiągnięcia naukowe.

Konieczność utrzymywania proporcji między wysokością stypendiów rektora i stypendiów socjalnych została oceniona mocno negatywnie przez jednego

z respondentów. Respondent zwraca uwagę, że na jego uczelni mogłyby być 4-5-krotnie wyższe stypendia rektora, jednak jest to niemożliwe, ponieważ jest za mało stypendiów socjalnych. Respondent wysuwa wniosek, że jest to "karanie" uczelni, których "studenci sobie radzą".

Stypendia są odbierane studentom zwiększającym kompetencje (studiującym ponownie), „a powinno się promować aktywność, rozwój i wkład intelektualny w gospodarkę i środowiska lokalne, co znaczy, że dodatkowe studia winny mieć choć 50% podstawowego finansowania”. Z kolei inny respondent sygnalizował, że brakuje stypendiów dla studentów podwyższających swoje kwalifikacje, brakuje stypendiów na studiach podyplomowych, przez co brak motywacji do dalszego dokształcania się. Ponadto brakuje promowania możliwości dofinansowań przez uczelnie, urzędy pracy oraz agencje pomocowe. To są zagadnienia, które zdaniem respondenta, mocno ograniczają rozwój studentów.

Wysokość świadczeń jest zbyt niska. Jednocześnie, pojawił się komentarz, że wysokość świadczeń socjalnych jest zbyt wysoka, co powoduje, że osoby je otrzymujące nie podejmują pracy, a i tak dysponują większym budżetem niż osoby bez stypendium.

Komentarz: Powyższą opinię warto skorelować z odpowiedziami ankietowanych na pytanie „Czy wysokość poszczególnych świadczeń jest według Ciebie odpowiednia?”, przedstawionych na wykresie nr 16. Według zebranych danych, 2/3 respondentów uważa, że świadczenia są za niskie.

Terminy wypłat są nieodpowiednie i opóźnione. Jeden z respondentów wskazuje, że wnioski składane są w październiku, a wypłaty na kilka dni przed Bożym Narodzeniem.

Propozycje respondentów dotyczące usprawnienia systemu świadczeń stypendialnych wykazane w przedmiotowym badaniu:

Należy usprawnić proces przyznawania świadczeń, aby decyzje i wypłaty środków następowały szybciej. Respondenci szczególnie podkreślają, że pierwsze wypłaty świadczeń powinny mieć miejsce pod koniec października, tj. pierwszego miesiąca semestru zimowego. Należy wziąć pod uwagę że większość studentów za otrzymane stypendium utrzymuje się na stacji lub w akademikach/bursach. Gdy środki wypłacane są dopiero w grudniu to stawia to studentów w ciężkiej sytuacji pozyskania środków na przeżycie tych 3 miesięcy. W celu usprawnienia procesu, proponują wcześniejsze

rozpoczęcie procedury przyjmowania wniosków o stypendium. Jeden z respondentów sugeruje zwiększenie liczby członków komisji stypendialnej w celu przyspieszenia procesu decyzyjnego.

Respondenci zwracają również uwagę, że powinno zmienić się terminy wypłat świadczeń, aby studenci otrzymywali je wcześniej, niż do 10. dnia miesiąca. Do 10. Dnia miesiąca należy uścić większość opłat (czynsz za mieszkanie, czesne za studia), a ze względu na czekanie na stypendium często nie jest możliwe dotrzymanie tego terminu.

Stypendium powinno być wypłacane w tyłu transzach, w ilu opłaca się czesne. Jeden z uczestników badania opisał sytuację, że na jego uczelni wypłat stypendium jest 9 a czesne opłaca się przez 10 miesięcy, co według respondenta nie jest sprawiedliwym rozwiązaniem. Z kolei inny uczestnik badania wyraził opinię, że stypendium powinno być wypłacane również za okres sesji letniej.

Należy zwiększyć wysokość świadczeń, chociażby względem wskaźnika inflacji.

Należy stworzyć możliwość składania wniosków o świadczenia w formie elektronicznej. Respondenci zwracają uwagę aktualne możliwości autoryzacji i technologii. Pojawiły się również sugestie, aby cały proces ubiegania się o świadczenia był zautomatyzowany.

Niektóre pojęcia we wnioskach o ubieganie się o świadczenie są niezrozumiałe. Respondent sugeruje wprowadzenie "słowniczka pojęć". Pojawiła się również opinia, że konieczne jest wsparcie studentów w wypełnianiu wniosków o świadczenia. Respondenci proponują, aby wprowadzić dyżury komisji stypendialnej na uczelni na czas składania wniosków, aby w każdej chwili móc zająć i spytać o pomoc, tak jak przy rozliczania się PITem w Urzędach.

Z kolei inny uczestnik badania sugeruje, że należy wprowadzić przykłady wypełniania kwestionariuszy - studenci I roku nie wiedzą jak do tego podejść i jak ubiegać się o stypendium oraz jak działa system, na którym oparty jest wirtualny dziekanat.

Według respondentów powinien być wyznaczony konkretny próg przyznania stypendium zamiast określania ilości stypendiów jako 10% studentów danego rocznika. Jednocześnie zwrócono uwagę, że liczba studentów na danym kierunku nie powinna być kryterium decydującym o przyznaniu stypendium rektora.

W odniesieniu do przyznawania stypendium rektora/naukowego pojawiła się opinia, że osiągnięcia naukowe powinny być traktowane na równi ze średnią ocen, a nie jako dodatek. Obecnie zdarzają się sytuacje, że student, który jest aktywny naukowo, nie dostaje stypendium kosztem osób, którzy mają stypendium wyłącznie za wysoką średnią. Szczególnie jest to postrzegane jako krzywdzące, kiedy różnica w rankingu wynosi np. 0,05 pkt.

Należy zmniejszyć wymogi dotyczące ubiegania się o stypendium socjalne.

Komentarz: Respondent nie doprecyzował, o jakie wymogi chodzi i jak należałoby je zmniejszyć.

Jednocześnie, inny uczestnik badania zwrócił uwagę, że należy zwiększyć kwotę maksymalnego dochodu, który pozwala ubiegać się o stypendium socjalne. Kwota 1051 zł jako dochód od kilku lat się nie zmienia. Najniższa krajowa jest znacznie wyższa, a nie oznacza to, że zarabiając najniższą krajową rodzic jest w stanie utrzymać studenta.

Pojawiła się również opinia, że należy uwzględnić nie tylko podwyżkę najniższej krajowej, ale także rent chorobowy i rodzinnych - aktualnie kwoty te są znacznie wyższe i maksymalne kryterium przy stypendium socjalnym 1051 zł na członka rodziny to zdecydowanie za mało.

Inny respondent sugeruje, że dla osób, które stają się o stypendia socjalne, a żyją w konkubinacie, powinno się uwzględniać dochody partnera.

Pojawiła się także propozycja, aby nie było konieczności wpisywania każdej umowy o dzieło/zlecenie w szczególności, jeśli są to umowy na niskie kwoty, które nie zwiększają znacząco przychodu.

Zauważono również, że osoby, które oświadczają, że są bezrobotne, powinny potwierdzać to zaświadczeniem z urzędu pracy. Respondent pisze o sytuacji, kiedy to student samodzielnie oświadcza, że jest bezrobotny, a nie zawsze jest to zgodne z prawdą.

Studenci, którzy są cudzoziemcami, a pobierają świadczenia stypendialne powinni przedstawić dokumenty, że mają prawo do tymczasowego pobytu w Polsce potwierdzając to odpowiednim dokumentem o tymczasowym zameldowaniu, wybranym w urzędzie miasta. Ponadto, respondent sugeruje wprowadzenie do regulaminu zapisu, że uczelnia może ściągnąć opłatę za czesne z wypłacanego cudzoziemcowi stypendium, w momencie kiedy zalega on z płatnościami.

Stypendium socjalne powinno mieć więcej kryteriów, według których można je przyznać. Są studenci, których dochód przekracza maksymalną wysokość na jednego członka rodziny, a mimo to ich sytuacja finansowa jest trudna. Zapomoga przyznawana raz na rok w kwocie 2000 zł to zdecydowanie za mało, by taką sytuację finansową naprawić.

Przyznane stypendium socjalne powinno być uzasadnione co do kwoty – student powinien otrzymać informację, z której jednoznacznie wynika, dlaczego przyznano mu najniższą czy najwyższą wysokość świadczenia.

Należy rozwiązać nieścisłości dotyczące wprowadzania w system orzeczeń koniecznych do ubiegania się o stypendium dla osób niepełnosprawnych. Według jednego z respondentów, istnieje przepis wprowadzony podczas pandemii, który przedłuża stare orzeczenie do czasu wydania nowego. USOS wymaga wprowadzania jednak nowej daty, nie biorąc pod uwagę faktu, że stare orzeczenia są nadal aktualne. Kiedy studenci wysyłają wniosek, muszą potwierdzić, że wszystko jest zgodnie z prawdą i odpowiadają za to karnie. Muszą jednak wprowadzać inne daty, niż daty faktyczne, ponieważ mają aktualne orzeczenia, ale daty faktycznej USOS nie przepuści dalej.

Komentarz: Respondent najwyraźniej zwraca uwagę, że USOS wymaga aktualizacji względem faktycznego stanu prawnego.

Propozycje dotyczące rozszerzenia systemu stypendialnego:

Rozszerzenie programu Dobry Start na studentów.

Wprowadzenie systemu stypendiów branżowych od spółek skarbu państwa dla studentów kierunków istotnych dla gospodarki.

Wprowadzenie systemu ministerialnych stypendiów dla studentów kierunków związanych z działalnością danych resortów.

Przystępując do podsumowania wyników badania należy zwrócić uwagę na jedno z pytań, które niewątpliwie charakteryzuje grupę respondentów. Mianowicie w pytaniu

o rodzaj otrzymywanego świadczenia, w ponad połowie przypadków było wymieniane stypendium rektora/naukowe (por. wykres nr 8). Osoby, które otrzymują stypendium rektora/naukowe, czyli stypendium za osiągnięcia naukowe (w tym również sportowe i artystyczne), to osoby zaangażowane w proces kształcenia, mające wysokie wyniki w nauce, często aktywne w wielu obszarach życia akademickiego, jak przykładowo działalność w organizacjach studenckich, kołach naukowych i samorządach studenckich. Udział tak znacznej części respondentów mających osiągnięcia wskazujące na aktywność i zaangażowanie w proces studiowania jest wartością dodaną niniejszego badania. Przekłada się to na jakość odpowiedzi, które zostały zaprezentowane dotychczas i pozwala wysunąć trafniejsze wnioski, które zostaną przedstawione w dalszej kolejności.

1.5. Wnioski

Opierając się na wynikach zaprezentowanego powyżej badania, sformułowano szereg wniosków będących jednocześnie rekomendacjami zmian mających na celu usprawnienie systemu stypendialnego.

1. System świadczeń powinien być w pełni zautomatyzowany.

Po pierwsze, zarówno okres pandemii, jak i wyzwania współczesności pokazały wyraźną konieczność przenoszenia procedur administracyjnych do internetu. Dzięki temu, przeprowadzanie tych procedur jest szybsze, skuteczniejsze i przede wszystkim przystępne dla użytkowników. W czasach, kiedy tworzenie systemów informatycznych jest coraz bardziej powszechne, a administracja publiczna systematycznie się automatyzuje, wnioskowanie o świadczenia stypendialne w formie papierowej na uczelniach wyższych powinno być zamierzczłym wspomnieniem przeszłości. Zwłaszcza, że uczelnie wyższe powinny być pionierem postępu jako kolebka twórców nowoczesnych rozwiązań. Wobec powyższego, szczególnie dziwią dane przedstawione na wykresie nr 11 – aż 30,0% uczestników badania stwierdziło, że na ich uczelniach proces ubiegania się o stypendium w całości odbywa się w formie papierowej. Na równie wielu uczelniach jest to podzielone – dokumenty uzupełnia się elektronicznie, jednak wydrukowane i podpisane należy złożyć osobiście. Oznacza to długie kolejki do dziekanatów, nerwy i stratę czasu. Wypełnianie

dokumentów w formie papierowej dodatkowo wiąże się z większym ryzykiem popełnienia błędów, które mogłyby być niwelowane przez dobrze skonstruowany system informatyczny. Jest to istotne szczególnie w przypadkach, kiedy efektem błędu ludzkiego jest nieotrzymanie świadczenia przez aplikującego. Idąc dalej, automatyzacja systemu udzielania świadczeń nie tylko czyni go łatwiejszym, bardziej przystępnym i zrozumiałym dla studentów, ale również pozwala cały proces przyspieszyć. Na duże opóźnienia w wypłacaniu pierwszych transz świadczeń, respondenci zwracali uwagę zarówno w pytaniach zamkniętych (wykresy nr 9,10,14), jak również w odpowiedziach otwartych, gdzie mocno krytykowane były późne wypłaty świadczeń.

2. System świadczeń powinien być na bieżąco aktualizowany wraz ze zmieniającą się sytuacją gospodarczą w kraju.

Po drugie, uczestnicy badania zwrócili uwagę na niezmiennosć wymogów (próg dochodowy) do ubiegania się o stypendium socjalne, kiedy w rzeczywistości stawki minimalnej krajowej oraz świadczeń socjalnych uległy zmianie. Jednocześnie, te same zmiany powinno brać się pod uwagę ustanawiając wysokość świadczeń dla studentów. Wysoka inflacja i rosnące w galopującym tempie koszty życia bezwzględnie powinny mieć odzwierciedlenie w wysokości stypendiów. W tym momencie wysokości stypendiów nie są wystarczające, aby młody człowiek mógł podjąć studia i utrzymać się na nich samodzielnie, bez wsparcia środków finansowych z innych źródeł.

3. System świadczeń powinien być na bieżąco aktualizowany pod kątem zmieniających się uwarunkowań prawnych, które wpływają na funkcjonowanie systemu.

Po trzecie, zmieniają się uwarunkowania prawne, jak choćby sytuacja opisana w Części III, dotycząca ważności orzeczeń o niepełnosprawności. Sprawnie działający system udzielania świadczeń stypendialnych powinien umożliwiać sprawną aktualizację o tego typu zmiany. Wprowadzanie zmian w zasady ubiegania się o świadczenia jest konieczne i normalne przy każdej turze rozdysponowywania świadczeń. Konieczne jest więc zadbanie również o to, aby informacje o tych zmianach w sposób skuteczny docierały do studentów.

4. System świadczeń stypendialnych powinien współgrać z aktualną sytuacją społeczną.

Na system udzielania świadczeń dla studentów powinno się patrzeć szerzej niż tylko na wykonanie zadania w postaci wypłacenia środków, które zostały przekazane uczelniom. Nie powinno być ważne jedynie, aby wypłacić świadczenia w oparciu o zasady wynikające z ustawodawstwa, ale aby przeprowadzić cały proces sprawnie i z pełną korzyścią dla jego użytkowników, która wiąże się chociażby z szybkim terminem wypłaty pierwszych transz. Należy uwzględnić sytuację studentów, szczególnie jeśli są to osoby, których jedynym źródłem utrzymania podczas studiów są świadczenia stypendialne. W przeciwnym wypadku, podstawowy cel udzielania stypendiów nie jest w pełni zaspokajany, a studentów zostawia się z tym problemem samych. Warto w tym miejscu również zastanowić się nad kwestią sygnalizowaną w odpowiedziach otwartych – czy ilość transz świadczeń stypendialnych powinna być zbieżna z ilością transz czesnego oraz czy wypłaty świadczeń powinny obejmować sesję letnią.

5. System świadczeń powinien być w pełni zrozumiały i przystępny dla jego użytkowników na każdym etapie.

Należy pochylić się nad kwestią dostępności i zrozumiałości zasad ubiegania się o stypendium. Analizując odpowiedzi na pytanie o ocenę poszczególnych aspektów funkcjonowania systemu udzielania świadczeń warto zwrócić uwagę, że zostało ono zadane grupie, która ubiegała się o świadczenia i z której większość osób (por. wykres nr 7) świadczenie otrzymywało, a więc wnioskowało ze skutkiem pozytywnym. Tym bardziej zaskakują odpowiedzi przeczące w pytaniach „Czy kryteria ubiegania się o świadczenia są zrozumiałe?” oraz „Czy sposób ubiegania się o świadczenia jest przystępny i zrozumiały?” (por. wykres nr 14). Pozytywny skutek wnioskowania mimo napotykaných trudności nie powinien być jednak argumentem do pozostawienia systemu bez zmian, które by go usprawniały. Wręcz przeciwnie – obecność opinii negatywnych na temat zrozumiałości kryteriów oraz sposobu ubiegania się o świadczenia powinna skłaniać do przyjrzenia się tym aspektom systemu i wprowadzenia zmian, które te aspekty ulepszą. Opinie o niezrozumiałości zasad są co prawda w mniejszości, jednak przy odpowiednio sprawnie działającym systemie, takich opinii nie powinno być w ogóle lub powinny się one mieścić na granicy błędu statystycznego.

Część 2. Analiza regulaminów świadczeń

2.1. Wprowadzenie

W ramach projektu dokonano analizy 30 regulaminów świadczeń dla studentów. Każdy regulamin został sprawdzony przez osoby mające doświadczenie z zakresu prawa o szkolnictwie wyższym i nauce. W raportach wskazano na błędy oraz elementy wymagające poprawy. Jednocześnie zwrócono również uwagę na dobre praktyki w analizowanych regulaminach. W ramach prac nad regulaminami eksperci odnieśli się w szczególności do zgodności przepisów obowiązujących w danej jednostce z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, jak również do kwestii, które ich zdaniem nie zostały dostatecznie uregulowane. Podczas analizy wzięto pod uwagę specyfikę funkcjonowania uczelni, jej wielkości, typ oraz strukturę organizacyjną.

2.2. Regulaminy świadczeń a ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Wskazać należy, że stosownie do art. 95 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.; dalej jako: PSWiN) Regulamin świadczeń dla studentów określa:

- 1) wysokość świadczeń, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1-4, PSWiN lub sposób jej ustalania;
- 2) szczegółowe kryteria i tryb przyznawania świadczeń, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1-4 PSWiN, oraz zakwaterowania i wyżywienia, o których mowa w art. 104 PSWiN, oraz sposób wypłacania świadczeń, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1-4 PSWiN;
- 3) sposób dokumentowania sytuacji materialnej studenta;
- 4) tryb powoływania oraz skład komisji stypendialnej i odwoławczej komisji stypendialnej.

Zgodnie z brzemieniem wskazanego przepisu, wszystkie powyższe kwestie powinny znaleźć się w każdym z analizowanych regulaminów. Podkreślić jednak trzeba, że niektóre zawierały istotne braki.

Warto także zaznaczyć, że regulamin świadczeń dla studentów nie może być sprzeczny z przepisami PSWiN. Jak wskazuje się w orzecznictwie „„Regulamin świadczeń dla studentów, jako akt podustawowy, nie może ingerować w treść zapisów ustawy, a tym bardziej ich modyfikować (...)” (zob. Wyrok WSA w Kielcach, II SA/Ke 12/21, LEX nr 3192442 - wyrok z dnia 27 maja 2021 r.).

Regulamin świadczeń dla studentów ustala rektor w porozumieniu z samorządem studenckim. W nowo utworzonej uczelni regulamin ustala na okres roku rektor (art. 95 ust. 2 PSWiN).

2.3. Powoływanie, skład i funkcjonowanie Komisji Stypendialnej i Odwoławczej Komisji Stypendialnej

W pierwszej kolejności zaznaczyć trzeba, że stosownie do art. 86 ust. 3 PSWiN- na wniosek samorządu studenckiego świadczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1-4, PSWiN są przyznawane przez komisję stypendialną i odwoławczą komisję stypendialną. Większość członków komisji stanowią studenci. Decyzję podpisuje przewodniczący komisji albo upoważniony przez niego wiceprzewodniczący komisji.

W ustawie uregulowane zostały więc 2 organy – komisja stypendialna i odwoławcza komisja stypendialna. Powołanie w regulaminach innych organów, jak np. wydziałowa komisja stypendialna jest niezgodne ze wskazanymi przepisami. W tym zakresie na niektórych uczelniach wybierane są konkretne składy orzekające np. na poszczególnych wydziałach.

W regulaminach muszą znaleźć się przepisy odnoszące się do trybu powoływania oraz składu komisji stypendialnej i odwoławczej komisji stypendialnej. Jednakże zaznaczyć trzeba, że nie wszystkie regulaminy zawierały te przepisy. Dobrą praktyką jest uregulowanie minimalnej liczby członków komisji stypendialnej i odwoławczej komisji stypendialnej.

Należy unikać regulacji, w której wskazana zostałaby konkretna liczba członków obu komisji.

Dobłą praktyką jest także uregulowanie terminów, w których samorząd studencki powinien wystąpić z wnioskiem o powołanie komisji stypendialnej i odwoławczej komisji stypendialnej.

2.4. Tryb ustalania wysokości świadczeń

W regulaminach świadczeń dla studentów powinna znaleźć się wysokość świadczeń, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1-4, PSWiN lub sposób jej ustalania. Zdecydowania większość analizowana regulaminów zawiera przepisy określające sposób ustalania wysokości świadczeń. Wydaje się to lepszym rozwiązaniem, aniżeli konkretne ustalenie wysokości świadczeń.

W tym zakresie zdecydowana większość przepisów zawartych w regulaminach świadczeń dla studentów była zgodna z regulacjami PSWiN.

2.5. Terminy oraz sposób składania wniosków o przyznanie świadczeń

W zakresie terminów składania wniosków o przyznanie świadczeń podkreślić należy, że zgodnie z orzecznictwem „[s]zkoła wyższa może w regulaminie wydanym w trybie art. 95 ustawy z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce może uregulować zagadnienia materialnoprawne, w tym może wprowadzić terminy dla składania wniosków o przyznanie stypendiów, przy czym terminy te winny mieć wyłącznie charakter instrukcyjny (porządkowy), tak by cel pomocy materialnej studentowi, wskutek ewentualnych ograniczeń wywołanych owym terminem, nie został zniweczony.” (Wyrok NSA, I OSK 78/18, LEX nr 2744856 - wyrok z dnia 26 września 2019 r.). Regulowanie konkretnych terminów np. 15 października na złożenie wniosków o przyznanie stypendium

socjalnego jest dopuszczalne, jednakże student powinien mieć możliwość również późniejszego złożenia wniosku, co w wielu regulaminach zostało podkreślone.

Niedopuszczalne jest, aby zamykać możliwość generowania wniosków po wskazanym w regulaminie terminie i tym samym pozbawiać studenta prawa do ubiegania się o stypendium socjalne czy też stypendium dla osób niepełnosprawnych.

Odnosząc się do sposobu składania wniosków zaznaczyć trzeba, że wiele regulaminów przewiduje wypełnienie wniosku elektronicznie a następnie dostarczenie wersji papierowej do komisji stypendialnej. Dobrą praktyką jest niewątpliwie cyfryzacja całego procesu przyznawania świadczeń.

2.6. Ograniczenie możliwości przyznania świadczeń

Przepisy regulaminowe w zakresie ograniczenia możliwości przyznania świadczeń w większości powtarzały regulacje zawarte w PSWiN.

Biorąc jednak pod uwagę niedawną zmianę art. 93 PSWiN oraz pamiętając o orzecznictwie na gruncie poprzednich przepisów, które było sprzeczne z interpretacją wielu podmiotów należy na bieżąco analizować pojawiające się orzeczenia w tym zakresie.

2.7. Stypendium socjalne

Przepisy dotyczące stypendium socjalnego, które zawarte zostały w regulaminach świadczeń w większości odpowiadają regulacjom zawartym w PSWiN. W analizowanych regulaminach zawarte zostały przepisy m.in. ustalania składu rodziny studenta, wyliczania dochodu na osobę w rodzinie studenta czy też sposobu dokumentowania sytuacji materialnej studenta.

Niemożliwym wydaje się uregulowanie w regulaminach wszystkich możliwych sytuacji, w której może znaleźć się student. Dobrą praktyką jest jednak wskazanie wielu możliwych

sytuacji, które mogą wystąpić oraz wymienienie potrzebnych dokumentów. Wydaje się dopuszczalnym, aby szczegółowo zagadnienia te określone zostały w załączniku do regulaminu.

Dobłą praktyką jest także pozostawienie otwartego katalogu przesłanek, kiedy student może ubiegać się o stypendium socjalne w zwiększonej wysokości. W tym zakresie zastanowić się należy nad kwestią czy sam fakt zamieszkiwania przez studenta np. 50 km od Uczelni jest szczególnie uzasadnionym przypadkiem, gdy student może otrzymać stypendium socjalne w zwiększonej wysokości. Uczelnia ma jednak w tej kwestii dużą autonomię i może przesłanki te regulować w regulaminie świadczeń dla studentów.

W zakresie stypendium socjalnego pamiętać należy o regulacjach zawartych w Ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583 z późn. zm.). Jednakże powtórzenie tych przepisów w treści regulaminu nie jest konieczne.

2.8. Stypendium dla osób niepełnosprawnych

W zakresie stypendium dla osób niepełnosprawnych przepisy regulaminów w dużym zakresie powtarzały przepisy PSWiN.

Niektóre regulaminy odwoływały się do art. 15h Ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.), który stanowi w szczególności o przedłużeniu ważności orzeczeń o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności. Wydaje się, że nie jest to jednak konieczne. Pomimo braku tych regulacji w regulaminach świadczeń to i tak znajdują one zastosowanie w stosunku do studentów, którzy znajdują się we wskazanej w nich sytuacji.

2.9. Stypendium rektora

Przepisy ogólne odnoszące się do stypendium rektora w większości powtarzały regulacje zawarte w PSWiN. W regulaminach zawarto także m.in. warunki ubiegania się o stypendium rektora, katalog osiągnięć oraz sposób dokumentowania poszczególnych osiągnięć.

W zakresie stypendium rektora zaznaczyć trzeba, że stosownie do art. 91 ust. 1 – [s]typendium rektora może otrzymać student, który uzyskał wyróżniające wyniki w nauce, osiągnięcia naukowe lub artystyczne, lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym. Niezgodnym z ustawą jest więc przyznawanie punktów przy stypendium rektora za działalność, które nie osiągnięciem wskazanym w omawianym przepisie np. organizacyjnym.

Wiele regulaminów określa maksymalną liczbę punktów za poszczególne osiągnięcia np. aktywny udział w konferencjach naukowych. Wydaje się to dobrą praktyką. Na wyróżnienie zasługuje także uregulowanie definicji poszczególnych osiągnięć np. określenie czym jest ogólnopolska konferencja naukowa.

W regulaminie warto także uregulować sposób dokumentowania poszczególnych osiągnięć, co z pewnością ułatwi działalność komisji stypendialnej.

2.10. Zapomoga

W analizowanych regulaminach bardzo często uregulowano przykładowe sytuacje, kiedy student może ubiegać się o zapomogę, jak np. choroba studenta lub członka jego rodziny, urodzenie dziecka, pożar, czy też powódź. Słusznie w części z nich zaznaczono, że nie można otrzymać zapomogi dwa razy z tego samego powodu.

Wiele aktów zawiera przepisy, zgodnie z którymi wniosek o zapomogę można złożyć w określonym czasie po wystąpieniu danego zdarzenia. Przepis ten jest zgodny z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Warto w regulaminie odnieść się także do sposobu dokumentowania trudnej sytuacji życiowej, w której znalazł się student.

W zakresie zapomogi pamiętać należy o regulacjach zawartych w Ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583 z późn. zm.). Jednakże powtórzenie tych przepisów w treści regulaminu nie jest konieczne.

2.11. Postępowanie odwoławcze

Przepisy dotyczące postępowania odwoławczego mają charakter typowy i bardzo często powtarzają przepisy Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 z późn. zm.).

Dobłą praktyką jest opis szczegółowego trybu odwołania oraz załączanie do regulaminów wzoru odwołania, które studenci mogą wykorzystać.

2.12. Zasady i tryb przyznawania miejsc w domach studenckich

Zgodnie z art. 104 PSWiN „[s]tudent może ubiegać się o: 1) zakwaterowanie w domu studenckim uczelni lub wyżywienie w stołówce studenckiej uczelni, 2) zakwaterowanie małżonka lub dziecka w domu studenckim uczelni.

Szczegółowe przepisy w tym zakresie powinny znaleźć się w regulaminach świadczeń dla studentów. Podkreślić należy, że w zdecydowanej większości regulaminów przepisy te zostały odpowiednio uregulowane.

2.13. Podsumowanie

Podsumowując wskazać trzeba, że większość regulaminów nie zawierała regulacji rażąco sprzecznych z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Podkreślić należy jednak, że czasami przepisy regulaminowe niedokładnie odnosiły się do treści ustawowych.

Należy również uwagę na warstwę wizualną regulaminów. Wiele aktów prawnych należy poprawić pod tym względem. Konieczne jest także ich dostosowanie do zasad techniki prawodawczej. Warto w tym zakresie zapoznać się z Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 283).

Ponadto przepisy dotyczące poszczególnych zagadnień należy uregulować w jednym miejscu. W wielu regulaminach poszczególne przepisy „porozrzucane” zostały po całym akcie prawnym, co zdecydowanie utrudnia studentom ich wyszukiwanie.

Przykładowe dobre praktyki wskazane zostały powyżej opisane w poszczególnych zagadnieniach.